

The Use of Mediation in Local Authorities of Ukraine

UDC: 352.07:364.442.24(477)

DOI: <https://doi.org/10.15421/152359>

Mazur Oleksandr

Ph.D., <https://orcid.org/0000-0002-7569-214X>, ukraine.mazur@gmail.com

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)

Abstract

The relevance lies in the fact that the popularization and application of mediation is given considerable attention in developed countries. Primarily, mediation was called upon to resolve a significant percentage of disputes that are considered in court for a long time, but there is a greater need for pre-trial conflict resolution.

The purpose of the article is to highlight the possibilities of using mediation in local self-government bodies of Ukraine after the adoption of the Law of Ukraine "On Mediation".

Research methods are analysis, synthesis and generalization.

The results. Researches and publications of scientists published in previous years can be conditionally divided by a boundary - before and after the adoption of the Law of Ukraine "On Mediation". This division characterizes the works before the date of adoption as ascertaining the existing state of application of means of resolving extrajudicial conflict situations and the search for legislative regulation of the development of mediation in Ukraine, in particular, based on international experience, and after the date of adoption of the above-mentioned law - ways of further development of mediation in the legal field of Ukraine.

Conclusions. First, mediation allows you to resolve conflict situations - giving the parties the opportunity to talk about the problem, to find a mutually beneficial solution, under the mediation of a mediator, who helps to build trust between residents and representatives of local authorities. Secondly, the use of mediation opportunities in local authorities becomes an additional indicator of its openness, which will stimulate the public to actively participate in community affairs. Therefore, measures to inform community residents about the benefits of using mediation as an extrajudicial way of resolving disputes with local authorities are necessary. Thirdly, at the initiative of the local authority, it is necessary to involve associations of mediators for the affordable provision of mediation services, as well as to promote the creation of mediation organizations on local government issues.

Keywords: mediation, mediator, conflict, local authorities, public authorities, public administration

Використання медіації в органах місцевого самоврядування України

Мазур Олександр

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (Дніпро, Україна)

Анотація

Актуальність полягає в тому, що популяризації та застосуванню медіації приділяють значну увагу в розвинутих країнах. Першочергово медіація була покликана вирішувати значний відсоток спорів, які довго розглядаються у суді, але існує більша потреба саме в досудовому вирішенні конфліктів.

Метою статті є висвітлення можливостей застосування медіації в органах місцевого самоврядування України після прийняття Закону України "Про медіацію".

Методами дослідження є аналіз, синтез та узагальнення.

Результати. Опубліковані за попередні роки дослідження та публікації науковців можна умовно розділити межею – до прийняття і після прийняття Закону України "Про медіацію". Такий поділ характеризує роботи до дати прийняття як констатацію існуючого стану застосування засобів вирішення позасудових конфліктних ситуацій та пошук законодавчого врегулювання розвитку медіації в Україні, зокрема, на підставі міжнародного досвіду, а після дати прийняття вищезазначеного закону – шляхи подальшого розвитку медіації у правовому полі України.

Висновки. По-перше, медіація дозволяє вирішувати конфліктні ситуації – даючи сторонам можливість проговорювати проблему, для пошуку взаємовигідного вирішення, під посередництвом медіатора, який сприяє побудові довіри між мешканцями та представниками місцевої влади. По-друге, використання можливостей медіації в органах місцевого самоврядування стає додатковим індикатором її відкритості, що стимулюватиме громадськість до активної участі в справах громади. Тому, необхідні заходи інформування мешканців громади про переваги застосування медіації, як позасудового способу вирішенні спорів з місцевою владою. По-третє, з ініціативи органу місцевого самоврядування необхідно залучення об'єднань медіаторів для доступного надання медіаційних послуг, а також сприяння створенню медіаторських організацій з питань місцевого самоврядування.

Ключові слова: медіація, медіатор, конфлікт, органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади, публічне управління

Стаття надійшла / Article arrived: 02.12.2023

Схвалено до друку / Accepted: 28.12.2023

Вступ.

Посередництво у вирішенні конфліктів, спорів і суперечок стає затребуваним з боку самих сторін конфліктної ситуації, які зацікавлені у відстоюванні своїх позицій. Окрім всього, така потреба може бути обґрунтована бажанням сторін не затягувати вирішення спору, а зберегти час. Тим більш, не доводити розгляд спору у судовому порядку, тому що це може зайняти чималий часовий термін. У більшості подібних випадків може бути застосовано медіацію, яка є дієвою формою для створення сприятливого середовища з метою діалогу між сторонами конфліктної ситуації.

Законом України «Про медіацію» дається визначення поняття медіація як «позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів» (Про медіацію, 2021). Також, у законі зазначено, що медіатор – це «спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію» (Про медіацію, 2021).

Таким чином, добровільність вибору сторонами конфлікту медіатора для отримання медіаційних послуг дозволяє з довірою ставитись до всієї процедури, тим самим надаючи більшу ймовірність у конфліктній ситуації дійти згоди між сторонами. Варто наголосити, що медіатор налагоджує комунікацію та пропонує варіанти вирішення конфлікту, які б задовольнили сторони.

Актуальність теми дослідження.

Популяризації та застосуванню медіації приділяють значну увагу в розвинутих країнах. Першочергово медіація була покликана вирішувати значний відсоток спорів, які довго розглядаються у суді, але існує більша потреба саме в досудовому вирішенні конфліктів. Зокрема, це стосується використання її в публічному управлінні, а саме в органах місцевого самоврядування для порозуміння між громадянами і владою, що при вирішенні спорів, з урахуванням інтересів обох сторін, може сприяти формуванню позитивного відношення до місцевого самоврядування. Популяризація медіації в світі зробила свій вплив і на Україну – у 2021 році було прийнято Закон України «Про медіацію».

Постановка проблеми.

Як і в будь-якій діяльності, неминучим є виникнення конфліктних ситуацій і під час функціонування установ галузі публічного управління. (Майстренко, 2023). Такі ситуації можуть бути пов'язані з упередженням

ставленням мешканців до роботи органів місцевого самоврядування або, з іншого боку, недотриманням норм законодавства при виконанні функціональних обов'язків посадовими особами.

Закон України «Про медіацію» чітко визначив правові засади та процедурний порядок проведення медіації для позасудового врегулювання конфліктів, у т. ч. «цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення» (Про медіацію, 2021). Але, застосування медіації у місцевому самоврядуванні стримується з такої можливої причини як недовіра громадян до системи правосуддя, яка поширюється і на медіаційну процедуру. Тому проблемою є несприйняття мешканцями громад медіації як дієвого способу вирішення спорів.

Мета статті – висвітлити можливості застосування медіації в органах місцевого самоврядування України після прийняття Закону України «Про медіацію».

Виходячи з мети статті, нами було визначено наступні завдання дослідження:

- визначити стан інформування населення про медіацію в органах місцевого самоврядування;
- розглянути практичні рекомендації використання медіації в органах виконавчої влади, які у разі згоди можуть використовуватись органами місцевого самоврядування;
- вивчення практичного досвіду застосування медіації в місцевому самоврядуванні.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Опубліковані за попередні роки дослідження та публікації науковців можна умовно розділити межею – до прийняття і після прийняття Закону України «Про медіацію» (2021). Такий поділ характеризує роботи до дати прийняття як констатацію існуючого стану застосування засобів вирішення позасудових конфліктних ситуацій та пошук законодавчого врегулювання розвитку медіації в Україні, зокрема, на підставі міжнародного досвіду, а після дати прийняття вищезазначеного закону – подальший розвиток медіації у правовому полі України. Дослідження та публікації науковців були про: медіацію у міжнародно-правових стандартах (Подковенко, 2017); медіацію як засіб врегулювання конфліктів (Черненко, & Ручкіна, 2018); формування соціально-правового інституту медіації в Україні (Мазаракі, 2018); вплив медіаційної комунікації на розвиток культури публічного управління при глобалізації (Крутий, 2019); розгляд медіації як додаткового способу вирішення суперечок в контексті правової культури суспільства (Подковенко, 2019); міжнародний та вітчизняний

досвід застосування медіації (Мінченко, & Самолова, 2019); врахування в Україні досвіду країн ЄС щодо управління конфліктами через медіацію (Пархоменко, Нескородєва, Квітка, & Бабенко, 2019); про українські реалії та можливі перспективи при врахуванні європейського досвіду (Гермаківська, 2020); врегулювання конфліктів позасудовим методом – медіацією (Шевчук, 2020); закордонний досвід позасудового способу вирішення спорів (Можечук, 2021); медіацію як спосіб вирішення політичних конфліктів (Лікарчук, 2021; Можайкіна, & Кононець, 2021); огляд Закону України “Про медіацію” (Шевчук, 2022); врегулювання трудових спорів з допомогою медіації (Старченко, 2022); принципи й умови використання медіації в діяльності соціального працівника (Голова, 2022); врегулювання спорів правовим шляхом під час воєнного стану (Іваниця, 2022); віднесення медіації до необхідних навичок і компетентностей соціальних працівників (Кірдан, 2023); використання в системі публічного управління медіації як технології розв’язання конфліктних ситуацій (Майстренко, 2023); особливості державної політики протидії соціальним конфліктам (Квітка, & Мазур, 2023); застосування медіації в досудових спорах стосовно примусового відчуження майна на задоволення суспільної потреби (Собакар, & Опацький, 2023).

Результати дослідження.

Вирішуючи перше завдання дослідження щодо стану інформування населення про медіацію в органах місцевого самоврядування, зазначимо, що яскраво характеризують ситуацію результати дослідження, яке проведено ще у 2018 році, – про стан готовності населення до користування послугами медіації. В цьому дослідженні взяли участь публічні службовці, керівники закладів освіти та викладачі. За результатами опитування було засвідчено низький рівень обізнаності про медіацію, результатом чого є недостатня готовність населення до користування послугами медіації (Черненко, & Ручкіна, 2018). Тому, можна з великим ступенем вірогідності припустити, що на сьогодні ситуація майже не змінилась.

Низька готовність населення користуватись медіаційними послугами, також може свідчити про недостатню розвиненість інститутів суспільства. Це пояснюється переконанням в тому, що з допомогою медіації не можна запобігти або розв’язати конфлікти між суб’єктами публічного управління (Крутій, 2019), у тому числі між органами місцевого самоврядування та громадянами як представниками суспільства. У цьому контексті потенціал стійкості до соціально

напружених конфліктних ситуацій вказує на рівень розвиненості інститутів суспільства (Крутій, 2019).

Законом України “Про соціальні послуги” (2019) було внесено медіацію до переліку базових соціальних послуг. Також у цьому законі України зазначено, що до повноважень “виконавчих органів міських рад міст обласного значення, рад об’єднаних територіальних громад належать ... 2) інформування населення про перелік соціальних послуг, їх зміст і порядок надання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-яким видом порушення здоров’я” (Про соціальні послуги, 2019, ст. 11). Тому, як слушно зазначають вітчизняні науковці про те, що посадові особи органів місцевого самоврядування повинні бути обізнані про медіацію як соціальну послугу та, відповідно до законодавства, інформувати населення стосовно отримання такої послуги (Яремко, & Шафранський, 2023).

При цьому, слід обирати форми інформування доступні до сприйняття особами з порушеннями здоров’я, тому що отримувачі соціальних послуг мають право на належне інформування про медіацію як соціальну послугу (Про соціальні послуги, 2019; Яремко, & Шафранський, 2023). Законодавці передбачливо готували зазначений закон, ураховуючи можливу необізнаність громадян про право на будь-яку соціальну послугу.

Реформа децентралізації спонукає органи місцевого самоврядування належно виконувати свої повноваження, бо від цього залежить прихильність громадян до тієї чи іншої політичної партії, особливо це стосується політичної сили до якої належить голова територіальної громади та склад відповідної ради. Бо їх періодична виборність не гарантує стопроцентного переобрання на наступний термін. За цих умов, виконання повноважень визначених діючим законодавством та належне виконання всіх передвиборчих обіцянок, та і будь-яке позитивне вирішення проблем, конфліктів, стає повсякденною справою для осіб, які обіймають виборні посади в місцевому самоврядуванні. У таких обставинах, слід проводити інформування населення щодо медіації як альтернативного дієвого способу вирішення спорів, при якій враховуються інтереси мешканців громади.

Вирішуючи друге завдання цього дослідження щодо розгляду практичних рекомендацій використання медіації в органах виконавчої влади, які у разі згоди можуть використовуватись органами місцевого самоврядування, слід приділити увагу уповноваженому органу з питань державної служби. А саме, не оминувало увагою питання медіації в органах виконавчої

влади, зокрема, і Національне агентство України з питань державної служби (далі – НАДС). Так наказом голови НАДС було затверджено методичні рекомендації щодо конфліктів в державних органах (Про затвердження, 2022), в яких враховано Закон України “Про медіацію” (2021).

Відповідно до вищезазначених рекомендацій, одним з рекомендованих методів вирішення конфліктів в органах виконавчої влади може бути медіація. При цьому критеріями для обрання медіації як методу втручання у конфлікт визначено: коли є довіра до медіації та медіатора-уповноваженої особи з супроводу конфлікту, по-друге, коли є потреба у сторонній допомозі для винайдення виходу з конфліктної ситуації, по-третє, коли є потреба у конфіденційності, збереженні професійних відносин, контролі за процесом вирішення та його результатом, по-четверте, коли є потреба винайти неординарне рішення конфлікту. А критеріями необрання медіації як методу втручання у конфліктну ситуацію є: 1) сторони конфлікту відчують себе в небезпеці при спілкуванні, у тому числі дистанційному; 2) примушення до згоди сторін щодо втручання у конфлікт медіатора. (Про затвердження, 2022).

З урахуванням нововведень законодавства України та сучасних тенденцій розвитку публічного управління в світі, НАДС відповідно до покладених повноважень продовжує формування організаційної культури в публічній службі. Тому агентством сформульовано рекомендації для відділів управління персоналом, які також можна використовувати в органах місцевого самоврядування. Зокрема, з питання медіації рекомендується навчання керівного складу медіаційних і фасилітаційно-діалогових компетенцій, на прикладах буденних випадків з життя державних службовців з конкретними алгоритмами дій, що передбачають оволодіння правилами результативного пошуку рішення в межах діючого законодавства. (Алюшина та ін., 2021).

НАДС намагається стати важливим ініціатором популяризації та запровадження медіації, так як інструменти з медіації необхідні, насамперед, державним службовцям в питаннях захисту особистих інтересів та безконфліктної комунікації. Головою НАДС висловлено плани стосовно підготовки державних службовців з питань медіації у Вищій школі публічного управління. (Наталія Алюшина: НАДС, 2023).

Вирішуючи третє завдання дослідження, щодо вивчення практичного досвіду застосування медіації в місцевому самоврядуванні, слід зазначити, що встановлення вимог до медіаторів

передбачено законодавством, а саме “сторони медіації, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності та підпорядкування, громадські об’єднання можуть встановлювати додаткові вимоги до медіаторів, яких вони залучають або послугами яких користуються, зокрема щодо наявності спеціальної підготовки, віку, освіти, практичного досвіду тощо.” Окрім зазначеного, Законом України “Про медіацію” визначено процедуру медіації та інші питання, що пов’язані з нею, в тому числі вимоги підготовки та статус медіатора. (Про медіацію, 2021).

Для вивчення практичного досвіду було зроблено огляд практичних заходів застосування медіації в місцевому самоврядуванні, зокрема у Дніпровській міській раді.

На підставі необхідності імплементації Закону України “Про медіацію” (2021) та застосування медіації за участі органів місцевого самоврядування, у серпні 2023 року було підписано меморандум про співпрацю між Дніпровською міською радою та громадською організацією “Асоціація суддів з медіації України”. Меморандум визначає відносини та напрями співробітництва між міською радою та зазначеною громадською організацією. (Мерія Дніпра, 2023).

Громадська організація “Асоціація суддів з медіації України” є українською секцією (“GEMME Ukraine”) європейської організації “GEMME”, яку створено у Франції в 2003 році (GEMME – це абревіатура від “European Group of Magistrates for Mediation”), офіс якої розташований в Касаційному суді Французької Республіки (GEMME, 2023). Асоційоване членство в GEMME відкрито для охочих суддів та фахівців, які зацікавлені у застосуванні медіації й її популяризації та переконанні, що правосуддя повинно використовувати її як альтернативний метод вирішення конфліктів. Наразі налічується близько 800 членів цієї організації. Серед основних цілей “GEMME” є: сприяння обміну досвідом посередництва та примирення; просування та розвиток медіації через участь у тематичних конференціях; підготовка медіаторів, які співпрацюють з організацією. (GEMME, 2023).

До громадської організації “Асоціація суддів з медіації України” входять вітчизняні судді та фахівці з медіації, які навчені європейським практикам. Саме через підписаний меморандум, що передбачено Законом України “Про медіацію” (2021), є можливість залучати Дніпровській міській раді фахівців-консультантів з медіації для вирішення конфліктів (спорів), які виникатимуть

між виконавчим комітетом ради та іншими особами (мешканцями громади, юридичними особами тощо). (Мерія Дніпра, 2023).

Така співпраця покликана також допомогти людям, які знаходяться у стресі від війни, що її розв'язала росія. Допомога стосується того, щоб перетворити ймовірну конфліктну ситуацію з Дніпровською міською радою на діалог під посередництвом компетентних неупереджених медіаторів вищезазначеної громадської організації. (Мерія Дніпра, 2023).

Передбачається, що першочерговими для розгляду за процедурою медіації будуть ситуації пов'язані із захистом прав міської територіальної громади як землекористувача та претензіями мешканців громади до діяльності Дніпровської міської влади (Мерія Дніпра, 2023). Окрім, цього, на практиці органи місцевого самоврядування можуть стикатися з різними випадками. Наприклад, не поширений, але подекуди існуючий випадок, коли при видачі допомоги постраждалим від російських ракетних атак, окремі громадяни при огляді гуманітарної допомоги можуть сприймати її як принизливу на їх думку для гідності – посилаючись на те, що на їх погляд речі не відповідають достатній якості для них. Тому застосування медіації стає необхідним для розв'язання конфліктних ситуацій.

Також співпраця з громадською організацією медіаторів дає Дніпровській міській раді на перспективу напрацювати дієві практики вирішення позасудових конфліктів до прийняття Верховною Радою України законопроекту про адміністративну процедуру (Мерія Дніпра, 2023).

При цьому, за слушними рекомендаціями науковців, до вищезазначеної співпраці доцільним є розробка правил проведення медіації та аналіз практики медіаторів з розгляду публічно-правових спорів. Реалізація цих рекомендацій дає можливість пропонувати внесення змін та уточнень до договору про проведення процедури медіації з метою її удосконалення. (Собакар, & Опацький, 2023).

Висновки.

Прийняття Закону України “Про медіацію” (2021) засвідчило увагу з боку держави до сучасних підходів вирішення конфліктів різного характеру (судового, адміністративного і т.д.) в світі. Цей закон став поштовхом для подальшого розвитку медіації в правовому полі,

зокрема і для використання в органах місцевого самоврядування.

У статті висвітлено можливості застосування медіації в органах місцевого самоврядування України після прийняття Закону України “Про медіацію” (2021):

По-перше, медіація дозволяє вирішувати конфліктні ситуації – даючи сторонам можливість проговорювати проблему, для пошуку взаємовигідного вирішення, під посередництвом медіатора, який є нейтральною особою по відношенню до сторін. Який сприяє побудові довіри між мешканцями та представниками місцевої влади, що є важливим в житті будь-якої громади.

По-друге, ширше використанні можливостей медіації в органах місцевого самоврядування стає додатковим індикатором відкритості, що прогнозовано може стимулювати громадськість до активної участі в справах місцевої громади. Тому, органами місцевого самоврядування, слід проводити заходи інформування мешканців громади про переваги застосування медіації у вирішенні їх спірних питань з місцевою владою.

По-третє, з ініціативи органу місцевого самоврядування, через укладання меморандумів про сприяння та взаємодію, необхідно залучення громадських об'єднань медіаторів для доступного та результативного надання медіаційних послуг, зокрема для вирішення конфліктних ситуацій між місцевою владою та мешканцям громади. Або сприяння створенню медіаторських організацій, що спеціалізуються на вирішенні конфліктних ситуацій пов'язаних з діяльністю органів місцевого самоврядування.

Законодавче закріплення медіації в правовому полі після прийняття Закону України “Про медіацію” (2021) відкрило суттєві можливості використання медіаційних послуг для вирішення конфліктних ситуацій між громадянами та владою, у тому числі органами місцевого самоврядування. При застосуванні медіації як конструктивного вирішення конфліктів, вона сприяє налагодженню демократичних взаємовідносин між громадянами та місцевою владою.

На нашу думку, подальші наукові розвідки може бути спрямовано на вивчення: функцій медіаторів у контексті публічного управління; можливого впливу медіаторів на управлінську діяльність; досвіду впроваджених ініціатив, що спрямовані на застосування медіації в органах місцевого самоврядування.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Алюшина, Н., Василевська, Т., Ібрагімова, І., Ахметович, Д., Кардона, Ф., Кіреєва, О., Маматова, Т., Марушкевич, Ю., Олійник, А., Прохоренко, О., Панченко, Ж., Проценко, Д., Романишин, О., Рукомед, Р., Свірі, І., Суслова, О., & Тимченко, І. (2021). *Посібник з формування організаційної культури на публічній службі*. Київ: Національне агентство України з питань державної служби.

- Гермаківська, І. Д. (2020). Медіація: європейський досвід, українські реалії та перспективи. *Юридична Україна*, 1, 6-9. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_1_3
- Голова, Н. І. (2022). Медіація як соціальна технологія в роботі соціального працівника: принципи реалізації та технологічні умови. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 1(2), 106-116. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2022_1%282%29_12
- Іваниця, А. В. (2022). Медіація як спосіб врегулювання правових спорів в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2, 511-517. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvdv_s_2022_2_78
- Квітка, С., & Мазур, О. (2023). Особливості державної політики протидії соціальним конфліктам на основі розвитку співробітництва громад з використанням мережевого управління та смарт-спеціалізації територій. *Аспекти публічного управління*, 11(1), 86-93. <https://doi.org/10.15421/152312>
- Кірдан, О. П. (2023). Медіація як складник соціальних навичок та фахових компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 3, 96-100. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2023_3_17
- Крутий, О. М. (2019). Медіація як комунікаційний засіб розвитку корпоративної культури публічного управління в умовах глобалізації. *Державне будівництво*, 2. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2019_2_4
- Лікарчук, Д. С. (2021). Медіація як спосіб врегулювання політичних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 8, 50-61. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/irtpa_2021_8_6
- Мазаракі, Н. А. (2018). Медіація в Україні як соціальний та правовий інститут. *Часопис Київського університету права*, 3, 169-173. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkur_2018_3_40
- Майстренко, К. М. (2023). Медіація як сучасна технологія вирішення конфліктів в системі публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*, 5, 120-124.
- Мерія Дніпра уклала угоду з асоціацією фахівців з медіації, що дасть змогу містянам врегулювати адмінсправи без витрат часу і грошей на суд. (2023, Серпень 4). *Дніпровська міська рада*. Відновлено з <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/58244/meriya-dnipra-uklala-ugodu-z-asociacieyu-fahivciv-z-mediacii-scho-dast-zmogu-mistyanam-vregulyuvati-adminspravi-bez-vitrat-chasu-i-groshej-na-sud>
- Мінченко, Н. В., & Самоловова, Н. В. (2019). Медіація: міжнародний та національний досвід. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, 5, 78-84. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2019_5_9
- Можайкіна, О., & Кононець, О. (2021). Медіація в політичних конфліктах. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 1, 63-70. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2021_1_9
- Можечук, Л. В. (2021). Медіація як позасудовий спосіб вирішення спорів: досвід зарубіжних країн. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2, 650-655. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvdv_s_2021_2_97
- Наталія Алюшина: НАДС може стати потужним стейкхолдером у питаннях запровадження в Україні цінностей медіації. (2023, Вересень 11). Відновлено з <https://www.center.gov.ua/pres-tsentr/novini/itemlist/search?searchword=%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96&categories=&format=html&t=1711072556512&tpl=search>
- Пархоменко, О. С., Нескорородева І. І., Квітка, Ю. М., & Бабенко, К. Є. (2019). Медіація як складова управління конфліктами: досвід країн Європейського союзу і напрями реалізації в Україні. *Адаптивне управління: теорія і практика. Економіка*, 7. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/admthp_2019_7_12
- Подковенко, Т. О. (2017). Медіація: міжнародно-правові стандарти. *Актуальні проблеми правознавства*, 4, 47-54. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2017_4_10
- Подковенко, Т. О. (2019). Медіація як один з альтернативних способів вирішення спорів та її вплив на правову культуру суспільства. *Актуальні проблеми правознавства*, 1, 11-16. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2019_1_4
- Про затвердження Методичних рекомендацій щодо роботи з конфліктами в державних органах. №46-22. (2022, Червень 20). *Наказ голови Національного агентства України з питань державної служби*. Відновлено з <https://nads.gov.ua/pras/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shchodo-roboti-z-konfliktami-v-derzhavnih-organah>
- Про медіацію. № 1875-IX. (2021, Листопад 16). *Закон України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
- Про соціальні послуги. № 2671-VIII. (2019, Січень 17). *Закон України*. (Редакція від 27.04.2022). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
- Собакар, А. О., & Опацький, Р. М. (2023). Медіація як форма досудового вирішення спорів щодо примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 1, 396-400. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/anprpr_2023_1_69
- Старченко, А. Ю. (2022). Медіація як альтернативний спосіб врегулювання трудових спорів. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Юридичні науки*, 7, 60-65. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/mniju_2022_7_8
- Черненко, Н. М., & Ручкіна, М. М. (2018). Медіація як засіб врегулювання конфліктів. *Публічне управління і адміністрування в Україні*, 5, 91-94. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/pua_2018_5_20
- Шевчук, Л. В. (2022). Медіація, як альтернатива прийняття безконфліктних рішень. *Закон України про медіацію. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право*, 13, 184-188. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2022_13_23
- Шевчук, О. П. (2020). Медіація як позасудовий метод врегулювання конфліктів. *Актуальні проблеми правознавства*, 3, 121-124. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_3_20
- Яремко, О. М., & Шафранський, В. В. (2023). Інформування про медіацію як повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*, 4(2023), 632-637. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.99>
- GEMME. (2023). Retrieved from <https://gemmeeurope.org/>

REFERENCES

- About mediation. No. 1875-IX. (2021, November 16). *Law of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
- About social services. No. 2671-VIII. (2019, January 17). *Law of Ukraine*. (Editorial dated 27.04.2022). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
- Alyushina, N., Vasilevska, T., Ibrahimova, I., Akhmetovych, D., Kardona, F., Kireeva, O., Mamatova, T., Marushkevich, Yu., Oliynyk, A., Prokhorenko, O., Panchenko, Zh., Protsenko, D., Romanyshyn, O., Rukomeda, R., Sviri, I., Suslova, O., & Tymchenko, I. (2021). *Guide to the formation of organizational culture in the public service*. Kyiv: National Agency of Ukraine on Civil Service.
- Chernenko, N. M., & Ruchkina, M. M. (2018). Mediation as a means of conflict resolution. *Public management and administration in Ukraine*, 5, 91-94. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/puau_2018_5_20
- GEMME. (2023). Retrieved from <https://gemmeeurope.org/>
- Germakivska, I. D. (2020). Mediation: European experience, Ukrainian realities and perspectives. *Legal Ukraine*, 1, 6-9. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_1_3
- Head, N. I. (2022). Mediation as a social technology in the work of a social worker: implementation principles and technological conditions. *Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University. Pedagogical Sciences*, 1(2), 106-116. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2022_1%282%29_12
- Ivanytsia, A. V. (2022). Mediation as a way of settling legal disputes under martial law. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2, 511-517. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvdv_s_2022_2_78
- Kirdan, O. P. (2023). Mediation as a component of social skills and professional competencies of future social workers. *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskyi*, 3, 96-100. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2023_3_17
- Kruti, O. M. (2019). Mediation as a means of communication for the development of the corporate culture of public administration in the conditions of globalization. *State construction*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2019_2_4
- Kvitka, S., & Mazur, O. (2023). Features of the State Policy of Combating Social Conflicts Based on the Development of Community Cooperation Using Network Management and Smart Specialization of Territories. *Public Administration Aspects*, 11(1), 86-93. <https://doi.org/10.15421/152312>
- Likarchuk, D. S. (2021). Mediation as a way of settling political conflicts. *International relations: theoretical and practical aspects*, 8, 50-61. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/irtpa_2021_8_6
- Maistrenko, K. M. (2023). Mediation as a modern technology for resolving conflicts in the public administration system. *Investments: Practice and Experience*, 5, 120-124.
- Mazaraki, N. A. (2018). Mediation in Ukraine as a social and legal institution. *Journal of the Kyiv University of Law*, 3, 169-173. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_3_40
- Minchenko, N. V., & Samolovova, N. V. (2019). Mediation: international and national experience. *Theory and practice of intellectual property*, 5, 78-84. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv_2019_5_9
- Mozechuk, L. V. (2021). Mediation as an out-of-court method of dispute resolution: experience of foreign countries. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2, 650-655. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvdv_s_2021_2_97
- Mozhaikina, O., & Kononets, O. (2021). Mediation in political conflicts. *Foreign trade: economy, finance, law*, 1, 63-70. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2021_1_9
- Nataliya Alyushyna: NADS can become a powerful stakeholder in matters of introducing the values of mediation in Ukraine. (2023, September 11). Retrieved from <https://www.center.gov.ua/pres-tsentr/novini/itemlist/search?searchword=%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96&categories=&format=html&t=1711072556512&tpl=search>
- On the approval of Methodological recommendations for dealing with conflicts in state bodies. No. 46-22. (2022, June 20). *Order of the head of the National Agency of Ukraine on Civil Service*. Retrieved from <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shchodo-roboti-z-konfliktami-v-derzhavnih-organah>
- Parkhomenko, O. S., Neskorocheva I. I., Kvitka, Y. M., & Babenko, K. E. (2019). Mediation as a component of conflict management: experience of the European Union countries and implementation directions in Ukraine. *Adaptive management: theory and practice. Economy*, 7. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/admthp_2019_7_12
- Podkovenko, T. O. (2017). Mediation: international legal standards. *Actual problems of jurisprudence*, 4, 47-54. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2017_4_10
- Podkovenko, T. O. (2019). Mediation as one of the alternative ways of resolving disputes and its impact on the legal culture of society. *Actual problems of jurisprudence*, 1, 11-16. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2019_1_4
- Shevchuk, L. V. (2022). Mediation as an alternative to conflict-free decision-making. *Law of Ukraine on Mediation. Scientific and information bulletin of the Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi. Series: Law*, 13, 184-188. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2022_13_23
- Shevchuk, O. P. (2020). Mediation as an extrajudicial method of conflict resolution. *Actual problems of jurisprudence*, 3, 121-124. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_3_20
- Sobakar, A. O., & Opatsky, R. M. (2023). Mediation as a form of pre-trial resolution of disputes regarding forced alienation of property for public needs or for reasons of public necessity. *Analytical and comparative jurisprudence*, 1, 396-400. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/anpopr_2023_1_69
- Starchenko, A. Yu. (2022). Mediation as an alternative way of settling labor disputes. *International scientific journal "Internauka". Series: Legal Sciences*, 7, 60-65. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjiu_2022_7_8

- The City Hall of Dnipro concluded an agreement with the Association of Mediation Specialists, which will enable citizens to settle administrative matters without spending time and money in court. (2023, August 4). *Dnipro City Council*. Retrieved from <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/58244/meriya-dnipra-uklala-ugodu-z-asociaciyu-fahivciv-z-mediicii-scho-dast-zmogu-mistyanam-vregulyuvati-adminspravi-bez-vitrat-chasu-i-groshej-na-sud>
- Yaremko, O. M., & Shafranskyi, V. V. (2023). Information about mediation as a power of executive bodies of local self-government. *Electronic scientific publication "Analytical and Comparative Legal Science"*, 4(2023), 632-637. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.99>